

Υπόθεση C-40/20

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

23 Απριλίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

Πέμπτη, 30 Ιανουαρίου 2020.

Αναιρεσιόντες:

AQ

BO

CP

Αναιρεσίβλητοι:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca – MIUR

Università degli studi di Perugia

Αντικείμενο της υπόθεσης της κύριας δίκης

Αιτήσεις αναιρέσεως που ασκήθηκαν ενώπιον του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας, Ιταλία) κατά της αποφάσεως του Tribunale Amministrativo Regionale per l'Umbria (περιφερειακού διοικητικού πρωτοδικείου Ούμπρια, Ιταλία) (στο εξής: TAR Ούμπρια) με την οποία το τελευταίο απέρριψε τις προσφυγές των αναιρεσιόντων κατά των ανακοινώσεων με τις οποίες το πανεπιστήμιο της Περούτζια απέρριψε τις αιτήσεις τους για την έναρξη διαδικασιών πρόσληψης, προκειμένου να προσληφθούν ως εργαζόμενοι αορίστου χρόνου στο ανωτέρω πανεπιστήμιο, και κατά της εγκυκλίου 3/2017 που εκδόθηκε από τον Ministro per la semplificazione e la pubblica amministrazione (υπουργό διοικητικής μεταρρύθμισης και δημόσιας διοίκησης, Ιταλία) συναφώς,

και με τις οποίες ζητούσαν την αναγνώριση του δικαιώματός τους να προσληφθούν ως ερευνητές με σύμβαση αορίστου χρόνου και να υποβληθούν στη διαδικασία αξιολόγησης που προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 5, του νόμου 240/2010, με σκοπό να προσληφθούν ως μόνιμοι επίκουροι καθηγητές.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Συμβατότητα του άρθρου 24, παράγραφοι 5 και 6, του legge del 30 dicembre 2010, n. 240 (νόμου 240, της 30ής Δεκεμβρίου 2010· στο εξής: νόμος 240/2010), προς τη ρήτρα 4 της συμφωνίας πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου που προσαρτάται στην οδηγία 1999/70/ΕΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό το πρίσμα των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας.

Προδικαστικό ερώτημα

Αντιτίθεται η ρήτρα 4, με τίτλο «Αρχή της μη διάκρισης», της συμφωνίας-πλασίου που προσαρτάται στην οδηγία 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, σε συνδυασμό με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό το πρίσμα των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, σε εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 24, παράγραφοι 5 και 6, του νόμου 240/2010, η οποία αναγνωρίζει στους ερευνητές που απασχολούνται με σύμβαση ορισμένου χρόνου που μνημονεύονται στο άρθρο 24, παράγραφος 3, στοιχείο b, στους οποίους έχει απονεμηθεί η εθνική επιστημονική πιστοποίηση του άρθρου 16 του ίδιου νόμου, και στους ερευνητές που απασχολούνται με σύμβαση αορίστου χρόνου, στους οποίους έχει επίσης απονεμηθεί η ως άνω πιστοποίηση, το δικαίωμα και τη δυνατότητα (η οποία υλοποιείται με τη διάθεση κατάλληλων πόρων), αντιστοίχως, να υποβληθούν –οι μεν στη λήξη της σύμβασης και οι δε έως την 31η Δεκεμβρίου 2021– σε κατάλληλη διαδικασία αξιολόγησης για τη μόνιμη πρόσληψή τους ως επίκουρων καθηγητών, μολονότι κανένα ανάλογο δικαίωμα και καμία ανάλογη δυνατότητα δεν αναγνωρίζονται στους ερευνητές που απασχολούνται με σύμβαση ορισμένου χρόνου και μνημονεύονται στο άρθρο 24, παράγραφος 3, στοιχείο a, οι οποίοι διαθέτουν την εθνική επιστημονική πιστοποίηση, παρά το γεγονός ότι πρόκειται για εργαζομένους οι οποίοι ασκούν, όλοι αδιακρίτως, ταυτόσημα καθήκοντα;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Όπως εκτέθηκε αναλυτικά στην προηγούμενη διάταξη περί παραπομπής που εκδόθηκε στην ίδια εθνική διαδικασία, στην οποία γίνεται παραπομπή, οι παρατιθέμενες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης είναι οι ακόλουθες:

Άρθρο 155 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οδηγία 1999/70/EK του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (στο εξής: οδηγία 1999/70) και ειδικότερα ρήτρα 5 και ρήτρα 4 της συμφωνίας πλαισίου που προσαρτάται στην οδηγία, καθώς και αιτιολογικές σκέψεις 3, 14 και 15 της εν λόγω οδηγίας.

Σύσταση της Επιτροπής της 11ης Μαρτίου 2005, σχετικά με την Ευρωπαϊκή Χάρτα του Ερευνητή και έναν κώδικα δεοντολογίας για την πρόσληψη ερευνητών (2005/251/EK).

Σχετικές εθνικές διατάξεις

Όπως εκτέθηκε αναλυτικά στην προηγούμενη διάταξη περί παραπομπής που εκδόθηκε στην ίδια εθνική διαδικασία, στην οποία γίνεται παραπομπή, οι παρατιθέμενες εθνικές διατάξεις είναι οι ακόλουθες:

Legge del 30 dicembre 2010, n. 240 (νόμος 240 της 30ής Δεκεμβρίου 2010), «Κανόνες σχετικά με την οργάνωση των πανεπιστημίων, του ακαδημαϊκού προσωπικού και των προσλήψεων, καθώς και παροχή εξουσιοδοτήσεως στην κυβέρνηση για την προώθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πανεπιστημιακού συστήματος [Norme in materia di organizzazione delle università, di personale accademico e reclutamento, nonché delega al Governo per incentivare la qualità e l'efficienza del sistema universitario]» (στο εξής: νόμος 240/2010): ειδικότερα, το άρθρο 24, παράγραφοι 1 έως 3, 5 και 6.

Decreto legislativo del 25 maggio 2017, n. 75 (νομοθετικό διάταγμα 75 της 25ης Μαΐου 2017), «Τροποποιήσεις και προσθήκες στο νομοθετικό διάταγμα 165 της 30ής Μαρτίου 2001[...] [Modifiche e integrazioni al decreto legislativo 30 marzo 2001, n. 165]» (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 75/2017): ειδικότερα, το άρθρο 20.

Decreto legislativo del 30 marzo 2001, n. 165 (νομοθετικό διάταγμα 165 της 30ής Μαρτίου 2001, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 165/2001), το οποίο κωδικοποιεί σε ενιαίο κείμενο τους κανόνες για την εξαρτημένη εργασία στη δημόσια διοίκηση: ειδικότερα, το άρθρο 3, παράγραφος 2, και το άρθρο 36 του κειμένου, όπως ισχύει από τις 22 Ιουνίου 2017.

Decreto legislativo del 15 giugno 2015, n. 81 (νομοθετικό διάταγμα 81 της 15ης Ιουνίου 2015), «Συνολική ρύθμιση των συμβάσεων εργασίας και τροποποίηση της νομοθεσίας περί εργασιακών καθηκόντων [...]» [Disciplina organica dei contratti di lavoro e la revisione della normativa in tema di mansioni (...)] (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 81/2015), με το οποίο μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο η οδηγία 1999/70/EK: ειδικότερα, άρθρο 19, ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών και προ της τροποποίησής του με το decreto legge n. 87/2018 (νομοθετικό διάταγμα 87/2018), και άρθρο 29, παράγραφος 2, στοιχείο d, το οποίο ισχύει από τις 12 Αυγούστου 2018.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Κατόπιν της εκδόσεως της προηγούμενης διατάξεως περί παραπομπής στην ίδια εθνική διαδικασία –στην οποία γίνεται παραπομπή όσον αφορά την έκθεση των πραγματικών περιστατικών– στις τρεις σχετικές δίκες παρενέβησαν υπέρ των αναιρεσιόντων διάφορες επαγγελματικές ενώσεις και συνδικαλιστικές οργανώσεις: η ANIEF – Associazione Professionale e Sindacale (Επαγγελματική και Συνδικαλιστική Οργάνωση), η Federazione Lavoratori della Conoscenza – CGIL (Ομοσπονδία Εργαζομένων στον τομέα της γνώσης) και η CIPUR - Coordinamento Intersedi Professori Universitari di Ruolo (συντονιστική οργάνωση μόνιμων καθηγητών πανεπιστημίου), οι οποίες ζητούν να μετάσχουν στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.
- 2 Επιπλέον, οι αναιρεσιόντες υπέβαλαν νέο υπόμνημα, με το οποίο προσέθεσαν στις τρεις αιτήσεις αναιρέσεως έναν ακόμη κοινό λόγο αναιρέσεως της απόφασης του TAR Ούμπρια.

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 3 Με τον προμνησθέντα πρόσθετο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν ότι συντρέχει παράβαση της ρήτρας 4 της συμφωνίας πλαισίου που προσαρτάται στην οδηγία 1999/70 και παραβίαση της αρχής της μη διάκρισης που προβλέπεται σε αυτήν, δεδομένου ότι έχει απονεμηθεί σε αυτούς η εθνική επιστημονική πιστοποίηση δεύτερου επιπέδου για τη μόνιμη πρόσληψη επίκουρων καθηγητών, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφοι 5 και 6, του νόμου 240/2010.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασεως περί παραπομπής

- 4 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει κατ' αρχάς στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Sciotto (C-331/17), της 25ης Οκτωβρίου 2018, στην οποία έκρινε ότι, «αν η επίδικη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση δεν επιτρέπει σε καμιά περίπτωση τη μετατροπή των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου σε σύμβαση αορίστου χρόνου στον κλάδο δραστηριότητας των ιδρυμάτων λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής, τότε είναι πιθανόν να εισάγει άνιση μεταχείριση μεταξύ εργαζομένων ορισμένου χρόνου του κλάδου αυτού και εργαζομένων ορισμένου χρόνου άλλων κλάδων, καθώς οι τελευταίοι, μετά τη μετατροπή της συμβάσεως εργασίας τους σε περίπτωση παραβάσεως των κανόνων περί συνάψεως συμβάσεων ορισμένου χρόνου, δύνανται να χαρακτηριστούν αντίστοιχοι εργαζόμενοι αορίστου χρόνου κατά την έννοια της ρήτρας 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου».
- 5 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει επίσης στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Ustariz Aróstegui (C- 72/18), της 20ής Ιουνίου 2019, στην οποία έκρινε, υπενθυμίζοντας την πάγια νομολογία του, ότι η έννοια των «αντικειμενικών

λόγων» απαιτεί να δικαιολογείται η διαπιστωθείσα άνιση μεταχείριση από την ύπαρξη σαφών και συγκεκριμένων στοιχείων, που να χαρακτηρίζουν τον οικείο όρο απασχολήσεως στο ειδικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται και επί τη βάσει αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων, προκειμένου να ελεγχθεί αν η άνιση αυτή μεταχείριση ανταποκρίνεται σε πραγματική ανάγκη, είναι κατάλληλη προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και αναγκαία προς τούτο. Τα εν λόγω στοιχεία μπορούν να ανάγονται, μεταξύ άλλων, στην ιδιαίτερη φύση των καθηκόντων για την εκτέλεση των οποίων έχουν συναφθεί συμβάσεις ορισμένου χρόνου και στα εγγενή χαρακτηριστικά των καθηκόντων αυτών ή, ενδεχομένως, στην επιδίωξη θεμιτού σκοπού κοινωνικής πολιτικής εκ μέρους κράτους μέλους και, ως εκ τούτου, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιφυλάσσει το ωφέλημα μισθολογικής προσαυξήσεως στους εκπαιδευτικούς που απασχολούνται στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας αορίστου χρόνου ως μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι, κατ' αποκλεισμό ιδίως των εκπαιδευτικών που απασχολούνται ως συμβασιούχοι υπάλληλοι δημοσίου δικαίου με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εφόσον η συμπλήρωση ορισμένου χρόνου προϋπηρεσίας αποτελεί τη μοναδική προϋπόθεση για τη χορήγηση της εν λόγω προσαυξήσεως.

- 6 Στην περίπτωση των αναιρεσιόντων, η προβαλλόμενη δυσμενής διάκριση αφορά εργαζομένους του ίδιου κλάδου, ήτοι του κλάδου των πανεπιστημιακών ερευνητών.
- 7 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι οι τρεις κατηγορίες πανεπιστημιακών ερευνητών που προβλέπονται στο πανεπιστημιακό σύστημα –ήτοι οι ερευνητές των οποίων ο τύπος σύμβασης ρυθμίζεται από το άρθρο 24, παράγραφος 3, στοιχείο α, του νόμου 240/2010 (στο εξής: ερευνητές τύπου Α)· οι ερευνητές των οποίων ο τύπος σύμβασης ρυθμίζεται από το άρθρο 24, παράγραφος 3, στοιχείο β, του νόμου 240/2010 (στο εξής: ερευνητές τύπου Β)· και οι ερευνητές που απασχολούνται με σύμβαση αορίστου χρόνου– ασκούν πανομοιότυπα καθήκοντα (δραστηριότητες διδασκαλίας, συμπληρωματικής διδασκαλίας, στήριξης φοιτητών, έρευνας κ.λπ.).
- 8 Εντούτοις, παρά το γεγονός ότι ασκούν τα ίδια καθήκοντα με τους ερευνητές των άλλων κατηγοριών και έλαβαν επιτυχώς μέρος σε διαγωνισμό ίδιου βαθμού δυσκολίας και με ίδια κριτήρια επιλογής με εκείνον στον οποίο έλαβαν επιτυχώς μέρος οι ερευνητές των άλλων κατηγοριών, οι ερευνητές τύπου Α δεν έχουν πρόσβαση στη σταδιοδρομία του επίκουρου καθηγητή δεύτερου επιπέδου στην οποία έχουν πρόσβαση μόνο οι δύο άλλες κατηγορίες ερευνητών, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφοι 5 και 6, του νόμου 240/2010. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει επίσης ότι η προβλεπόμενη από την ως άνω παράγραφο 6 διαδικασία ισχύει έως την 31η Δεκεμβρίου 2021, δυνάμει της παράτασης που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β, του νομοθετικού διατάγματος 126, της 29ης Οκτωβρίου 2019.

- 9 Επομένως, μολονότι διαθέτει την εθνική επιστημονική πιστοποίηση και του παρασχέθηκε η διετής παράταση κατόπιν θετικής αξιολόγησης της ασκούμενης δραστηριότητας, ο ερευνητής τύπου Α, στη λήξη της σύμβασής του, χάνει τη θέση εργασίας του, χωρίς οποιαδήποτε εύλογη και μη εισάγουσα δυσμενή διάκριση δικαιολογία.
- 10 Επιπλέον, η προβαλλόμενη δυσμενής διάκριση επιτάθηκε λόγω των έκτακτων σχεδίων πρόσληψης επίκουρων καθηγητών, τα οποία θεσπίστηκαν με το υπουργικό διάταγμα 364/2019 και στοχεύουν στην εξέλιξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας μόνο των ερευνητών που απασχολούνται με σύμβαση αορίστου χρόνου και διαθέτουν εθνική επιστημονική πιστοποίηση.
- 11 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο το προπαρατεθέν προδικαστικό ερώτημα, το οποίο προστίθεται σε εκείνα που περιλαμβάνονταν στην προηγούμενη διάταξη που εξέδωσε το ίδιο δικαστήριο στην ίδια εθνική διαδικασία.